

P A R D E S

Város- és Településpolitikai Kutató és Tanácsadó Iroda

Cégt.: Várnai Gábor

*Megrendelő: Budapest Főváros Közgyűlése támogatásával a Studio Metropolitana Kht.
- a munka más munkákban történő felhasználásához a megrendelő engedélye szükséges -*

Keleti Kapu program első szakasz: problémafeltárás Executive Summary

Készült Budapest Főváros Önkormányzata Közgyűlésének
megrendelésére

(tervlap 1805-ből)

Budapest, 2003.

Ez a dokumentáció a szerzői jogról szóló 1999. évi LXXVI. Törvény 1. § (2) bekezdése a), ill. k) pontjának értelmében szerzői jogi védelemben részesülő műnek minősül. A törvény 12. §-ában foglaltak értelmében Megbízó az átadott dokumentációt, valamint annak bármilyen módon átdolgozott változatait csak Megbízott nevének feltüntetésével használhatja fel, s a dokumentációra való bárminemű hivatkozás is csak Megbízott nevének feltüntetésével történhet meg. Ha Megbízó a dokumentáció felhasználására a jelen szerződésben nem feltüntetett harmadik félnek engedélyt ad, Megbízottat a törvény 30. §-a (3) bekezdése alapján külön díjazás illeti meg, amelynek mértékéről felek megállapodnak. Amennyiben a dokumentációt Megbízó oly módon változtatja meg, amelyet Megbízott sérelmez vagy amellyel nem ért egyet, Megbízott szerzőséget visszavonó nyilatkozatát követően Megbízó a törvény 13. §-a, valamint 30. §-ának (5) bekezdése alapján köteles mellőzni Megbízott nevének feltüntetését.

Executive summary

(1) Előljáróban

Megalapozó munkák: A BAFT/KMRFT számára készített programleírás (1999), A Palatium számára készített előtanulmány a Csikágóról és a Baross térről (2001), A Teampannon számára készített előtanulmány a Józsefvárosról, a Harlemről (1998).

A munka területi lehatárolása: Dózsa György út - Verseny utca - Baross tér - Fiumei út - Orczy tér - Baross utca - József körút - Népszínház utca - Fiumei út - Rottenbiller utca - Damjanich utca; azaz a Csikágó, a Középső Józsefváros belső zónája és a Baross tér. Ez a Főváros Keleti Kapujának belépési pontja.

A Keleti Kapu legfontosabb területe a Főváros sűrűn lakott belső részén található, a külső 7. kerületben és a középső Józsefvárosban, valamint a köztük elhelyezkedő Baross téren és hatásterületén, illetve a Kőbányai út mentén.

A későbbiekben kidolgozandó programok számára - amelyeknek a jelen munka előkészítő pilot-study-ja lesz - cél az alacsony státuszúak (idősek, kisnyugdíjasok, hátrányos helyzetű, családalapítás előtt álló fiatalok, a strukturális munkanélküliségtől sújtottak) agglomerációba irányuló kiköltözésének mérséklése, a már kiköltözöttek helyzetének stabilizálása. E migrációs irány elsősorban déli-délkeleti, érintett a délkeleti irányban húzódó "csapágyvárosokig" majdnem minden település, illetve a főváros sűrűn lakott belső zónáinak leszakadó lakossága, amely térségek alkotják az ún. nagyobb keleti kaput. A munkálatok során majdan illesztendő lesz a Budapesti Városfejlesztési Konceptióban, illetve a BAFT Területfejlesztési koncepcióban részletezett Közműhátralék- és Lakáshitel-alapokról leírt elképzelés. Szükséges lesz emellett egy nem piaci forrásokra alapozott szociálpolitikai koncepció kialakítása a Főváros 7-8. kerületi, krízishelyzetben lévő kulcsterületeire. Az össz-regionális (fővárosi és agglomerációs, illetve a megyei) szociálpolitikai koncepciók döntő sajátosságként jelölik meg a felfogás-váltást, mint a szociálpolitikai koncepció meghatározó előfeltételét. Az új felfogás azt jelenti, hogy a fővárosnak, a megyének, illetve a régióknak nem a jelenlegi, lokálisnak minősíthető szinten meglévő bonyolult, kusza szövvényes és tisztázatlan viszonyok és intézményes keretek között kell "játszania" a szociálpolitikai küzdőtér hatásköri vonatkozásaiban, hanem a megelőzésre kell helyezni a hangsúlyt. Az új szociálpolitikai koncepcionális felfogásból az alább következő elvi szempontok figyelembevétele adódik: az integráció, az ágazati komplexitás, a koordinatív fejlesztés, a területi egységekre történő bontás elveinek szem előtt tartása; az ellátási és szakmai szempontú (mikro)regionalitás bevezetése a szociálpolitikába; a szociális és területi szempontból differenciált, a kettészakadást mérséklő és alkalmazott jellegű krízisintervenciós gyakorlat kialakítása; a helyi viszonyokra alkalmazott átképzési formák, illetve az önfoglalkoztatás meghonosítása, az kölcsönös társadalmi kommunikációs formák meghonosítása a szociálpolitikai megelőzés során. Szükséges lesz a jelenleg is "futó", kifejezetten aktuális válságjelenségek koncepcionális kezelése, mint a prostitúció, az etnikai szegregáció, gettósodás, a külföldi betelepülők, a multikulturalizmus kérdésköre, a hajléktalan-kérdés egésze, a deklaszálódás problematikája, illetve a potenciális lakáspolitikai lehetőségek vizsgálata és koncipiálása, a szociális városrehabilitációs programok kialakítása és megindítása.

A munka által vizsgált kérdéskörök egy SWOT-elemzés előzetes témafeltárásának tematikáját alkotják, magát **a SWOT-elemzést azonban a rendelkezésre álló erőforrások szűkössége nem engedi meg, így továbbvezetések, scenáriók nem készülnek.** A vizsgálandó kérdéskörök az alábbi táblázatban kerültek összefoglalásra

Erősségek (S)	Gyengeségek (W)	Lehetőségek (O)	Veszélyek (T)
jó pozíciót jelentő térszerkezeti pozíció	Fejlesztési fehér folt, magárahagyottság	országos, regionális kapu kiépíthetősége	latinamerikaináztlódás: elszigetelt underclass, maffiák dominanciája
jól kiépült lokális, regionális és régió túl közlekedési hálózati feltártság	erős és fokozódó környezetszennyezés, zsúfoltság	felszabaduló területek fejlesztési hasznosíthatósága, környezetjavítás	a felszabaduló területeken kriminalizáció, prostitúció, gettók létrejötte
erős és terjeszkedő hazai és/vagy külföldi tőke, mely helyben kíván maradni	fél- és illegális, kontrollálhatatlan piaci tevékenység, értékelés, rövidtávú profitorientáltság	a hazai és/vagy külföldi tőke részvételével lakás-szektor-rehabilitációs és/vagy brown-field reorganizációs csomóponti fejlesztés	a behatoló multinacionálisok és a létrejövő maffiák megegyezése, fővárosi, kerületi és egyéb közhatalmi kontroll elvesztése
Kiépült és növekvő bedolgozói hálózatok, melyek a nemzetközi gazdasági vertikumok alacsony szintjein tevékenykednek	Hazai és/vagy nemzetközi illegális- féllegális irányítási központ és/vagy elosztóhelyek itteni kiépülése	Kvalifikálatlanok számára távlati megélhetés, így a munkanélküliség csökkentése	libanonizálódás: értékelés, maffiagazdaság egyeduralkodóvá válása, balkáni és közelkeleti jellegű konfliktusok importja
növekvő KKV-piac	Egyoldalú függés a hazai és/vagy külföldi nagytőkétől	hosszútávú gazdasági perspektíva biztosítása a KKV-k számára	KKV-k alárendelése a multinacionális és illegális tőkének, így tönkremenetelük
Erős formális és informális nyomás-gyakorló és érdekérvényesítő szervezetek	érdekmonopóliumok terjeszkedése, tőkeerős cégek, jó döntési pozíciókban lévők kizárólagos kooperációja	konfliktusprevenció és -menedzsment partícipatív kommunikációpolitikával	kriminalizálódás: etnikai konfliktusok, maffiaháborúk, xenofóbia
innovatív tercier és kvaterner szektor jelenléte, tőke-beáramlást lehetővé tévő attraktivitási szint	Innovációt támogató országos, regionális és fővárosi gazdaságpolitika hiánya, a folyamatok és következményeik kriminalisztikai kezelése	Magas gazdasági szintű kvaterner központ létrehozása, mely a tőkekihelyezéseket is szervezi, illegális forgalom kontrollja	nemzetközi tercier enklávó kialakulása, mely a tiltott áruforgalmat szervezi, minden más megszűnik
stabil szomszédsági kapcsolatok a helybeli lakóközönként	gettósodás, enklávóképződés a térségben, illetve peremén	kontrollált kolónia-építés, lakóterületi rehabilitáció	bidonville kialakulása, slumosodási folyamat felgyorsulása
regionális, fővárosi és kerületi érdekeltségi térség	Vonatkozó kerületi, fővárosi és regionális politika hiánya	adaptált fejlesztési és rehabilitációs program beindítása	kerületi, fővárosi, regionális szintű konfliktusok élesedése

A munka metodikája alapvetően az ún. célzott mélyinterjúkra, valamint a struktúra-, attitűd-, érdek- és konfliktuselemzési módszerekre épül. Ennek során minden esetben az alábbi táblázatban szereplő 18 stake-holder, azaz rendelkezési jogokkal bíró szereplő-típussal kell számot vetni:

<i>Stock/materiális javak</i>	<i>Elidegenítése</i>	<i>Birtoklása</i>	<i>használata</i>
<i>érintettségi alapon</i>	jogkedvezményezettek és szervezeteik	társasházak, cégek és szervezeteik	térhasználók és szervezeteik
<i>érdekeltségi alapon</i>	ingatlan tulajdonosok, önkormányzatok	lakók, vállalkozók és szervezeteik	bérlők, munkavállalók és szervezeteik
<i>kontroll-alapon</i>	államigazgatási szervek	közsféra-beli kezelő szervezetek	NGO-k

<i>flow/imateriális javak</i>	<i>Elidegenítése</i>	<i>Birtoklása</i>	<i>használata</i>
<i>érintettségi alapon</i>	Beruházók	Apparátusok	szakértők
<i>érdekeltségi alapon</i>	Tőketulajdonosok	Ügynökségek	menedzserek
<i>kontroll-alapon</i>	jogforrások, hatóságok	PR-szervezetek	véleményvezérek

A munka taxatív tematikai rendje:

- (a) gazdasági folyamatok, hálózatok, kapcsolatok
- (b) szociális folyamatok, hálózatok, kapcsolatok
- (c) (multi)kulturális folyamatok, hálózatok, kapcsolatok
- (d) agóra-funkciók, miliő, reális és virtuális kommunikációs hálók
- (e) gazdasági-szociális-kulturális-kommunikációs kapu-funkciók jellege, kölcsönhatásai, dinamikája, interferenciái
- (f) konfliktus-tipológia a három policy (humánökológiai- és miliőpolitika, gazdaság- és szociálpolitika, közterület- és struktúrapolitika) szerint
- (g) határhelyzetek felvétele reprodukció és perspektíva szerint
- (h) stake-holder tábla szerinti interjúk
- (i) a látens és manifeszt kommunikációs érdekek és motivációk felvétele a kooperatív team-től a konfliktuózus game-ig terjedő skálán
- (j) következtetések: a policy-hiány okai

A Keleti Kapu belépési pontját alkotó mintaterület átnézeti térképe

(2) A terepfelvételről

Kutatásunkat elsősorban a interjúkra, másodsorban személyes megfigyeléseinkre alapoztuk. E szakaszban összesen mintegy 144 rövidebb-hosszabb interjút készítettünk, ezeknek részleteit a tanulmányban illusztrációként használjuk fel. Mivel interjúalanyaink egy része tevékenységével a szürke illetve fekete gazdaság és a kriminalitás határmezsgyéjén jár - gyakran a határ túloldalán -, törekedtünk arra, hogy ne legyenek azonosíthatóak. Interjúalanyainkat részint "hólabda" típusú mintavétellel, részint személyes ismeretség útján - alkalmanként többszörös áttétellel - választottuk ki.

Stabil területek: a Csikágó és a Harlem

"Nyomorban nevelkedtünk, én tizenkét évesen kőművesmunkát végeztem, testvéreim, apám, anyám eltartottam. Munkásemler voltam csak később a barátok lettek fontosabbak. Megromlott a családdal a kapcsolatam. Bekerültem az éjszakai életbe, futtatásból napi százezer is bejött, aztán jött a speed, az ex, a kokain. Semmi sem maradt a pénzből. Három gyerekem is van, más-más nőktől, nem cigányoktól, mind otthagytak, de igazat adok nekik, normális életet akartak. Két éve álltam le otthoni gyógyszeres kezelésen vidéken, most is gyógyszereket szedek. A fogaim teljesen tönkrementek. Szeretném magamhoz venni a gyereket, de nincs hol laknom, ismerősöknél alszom, albérletet nem tudok kivenni a fizetésből. A mostani helyzetem olyan mintha örök börtönbüntetésben lennék, de megérdemeltem." (cigány fiú)

Instabil területek: a Kapu – Baross tér, Garay tér, Teleki tér

Tanulmányunknak ebben a részében nem a stabil, "beállt" lakosként itt élőket, hanem (leszűkítve a vizsgált területet a Baross térre, Garay térre Teleki térre és közvetlen környékükre) a kapu funkciót megélhetési illetve lélettérként használókat vizsgáljuk. Ezt a csoportot sokféle, sok helyről érkező ember alkotja. A teljesség igénye nélkül, inkább csak a környéken élő, mozgó emberek definícióit, öndefinícióit kölcsönvéve az alábbi nagyobb csoportokat tudjuk megkülönböztetni:

Cigányok

Az ide tartozókat öndefiníciójuk alapján soroltuk ide, de általában figyelembe vettük a velük kapcsolatba kerülők meghatározását is.

"Itten mi nem szégyelljük, megmondjuk bárkinek ha nem lát a szemétől, és kérdezi: én cigány vagyok, apám is az volt, az anyám is, és akinek nem tetszik az menyjen az anyja ...-ba. Szégyellje magát a gádzsó, ha nem teszünk neki" (Garay utcai ruhakereskedő, Zsolt)

Magyarok

Az ebbe a csoportba tartozók (szükség esetén) ezzel az öndefinícióval különböztetik meg magukat a területen mozgó más nációbeliektől, és a cigányoktól.

Az itt zajló kereskedelmi, gazdasági tevékenység keretein belül elsősorban a magyarok jelentik a kiskereskedelmi keresleti oldalt. Pontosabban fogalmazva az itt található nagykereskedelem elsősorban a magyar kiskereskedők és egyéni vásárlók kiszolgálásából szerzi jövedelmének többségét. (Előljáróban jeleznénk, hogy alapvetően ez különbözteti meg az itt folyó tevékenységet a vizsgálati terület határán (de azon túl) zajló kontinentális méretű nagykereskedelmi tevékenységtől. Erről bővebben egy későbbi fejezetben szólunk)

Az itt vásárlók jelentős része - de nem a többségük - az egész ország területéről jár ide elsősorban ruházati de más termékekért is. Ugyanakkor többségében budapesti kiskereskedők és egyén vásárlók vásárolnak itt.

"B.-ből jöttem, itt szoktam ruhát meg fehérneműt nagyban venni. Itt kóser számlát kapok, nincs baja fináncokkal, nincs kosz és nincs a bugyik között a csomagban döglött egér. Isten bizony volt már ilyen. " (vásárló egy cigány érdekeltségű, ruházati nagyker boltban, Garay tér)

A magyarok másik csoportja alkalmazottként van jelen a különböző boltokban, elsősorban a kínai és arab tulajdonban lévőkben és zömében mint elárusító, illetve az éttermek, büfék esetében mint felszolgáló, pultos, esetlegesen mint szakács. Több esetben tapasztaltuk, hogy a külföldi érdekeltségű boltokban, vendéglátó egységekben magyar az üzletvezető.

"Én csak azt mondom, hogy mindenkinek legyen ilyen főnöke mint a Li. Itt nincs suskus, hogy mikor kapod a fizetésedet, mert minden hónap 5.-én, és fillérre annyi, mint amiben megállapodtunk. (...) Persze, hogy zsebből zsebbe, nem hülye sem ő, sem én." (Eladó a Népszínház utcában)

Szintén a magyarok csoportjába tartoznak azok a kereskedők, akik már régóta (15-50) éve valamilyen hagyományos kereskedelmi, kisipari tevékenységet üznek (pl.: kofák a Garay piacon) Ezek az emberek jellemzően itt, illetve a környéken élnek.

"Még apámtól örököltem az ipart, vele kezdtem, hát itt maradok amíg lehet, ha lehet" (lakatos a Népszínház utcában)

"Ha egy nap a Bözsike nem nyitna ki, akkor szerintem összedőlne a tér, de legalábbis a mentőket kéne kihívni, mert minden vevője depresszióba esne" (vásárló a Garay téri piacon)

Kínaiak

A kínaiak csoportja zárt, kifelé egységes képet mutat. Interjútorredékekből, és a velük együttműködő, más csoportokhoz tartozóktól származó információk alapján úgy tűnik, hogy az itt regnálók Kína területének különböző részeiről származnak, és hogy az egy területről érkezők a nagy csoporton belül jobban összetartanak, melyet alighanem rokoni szálak is erősítenek.

A vizsgálati területen alapvetően kis és közepes méretű nagykereskedelemmel illetve vendéglátással foglalkoznak. Meghatározó profiljuk a ruházati cikkek nagytömegű árusítása. Különböző információk arra mutatnak, hogy a területen folyó kereskedelem néhány nagyobb

(nem feltétlenül itt tartózkodó) vállalkozó kezében összpontosul, de az általuk megszabott határokon belül a kisboltok vezetői és tulajdonosai cselekvési szabadságot élveznek.

"Nem enyém a bolt, de fele enyém, fele egy másik emberé, aki van még boltja félbe itt a szembe" (Li, Garay tér)

Ez a rövid interjútöredék az is illusztrálja, hogy eltekintve a szinte kötelező titoktartástól, a kínaiakkal történő beszélgetésnek komoly nyelvi akadályai is vannak.

Arabok

A területet használók ezzel a gyűjtőnévvel illetnek minden közel és közép keletről származó személyt. Így e csoportba sorolódnak a szírek, jordánok, irakiak, irániak, szaudiak, palesztinok, jemeniek, afgánok, de a törökök is. Az megkérdezettek legalábbis ezeket az országokat - népeket jelölték meg származási helyükként. Itt tartózkodásuk okaként sokan politikai okokat jelöltek meg. A másik tipikus "arab" életpálya az itteni egyetemi évek illetve az azt követő magyar házasság sémáját követi. Az araboknál is megfigyelhető az a hierarchikus tagozódás, ami a régebben itt tartózkodók illetve az újonnan jöttek között fennáll. A területet régebben használók korábban elsősorban mint pénzváltók működtek, és emellett foglalkoztak különböző csempészáruk behozatalával és árusításával. A városi folklór és a helyi kollektív memória tudni véli, hogy közülük kerültek ki még a hetvenes évek végén az első rendszeres szállítmányokat vállaló kábítószer csempészek.

"Eredetileg orvosnak tanultam, az is voltam sokáig, tíz évig. Sebész. Aztán azt láttam, hogy a magyar orvosokból lesznek a főorvosok meg övük a pénzes beteg, enyém meg a többi. Vissza is mentem haza, de otthon meg nem lehet politika nélkül élni, én meg nem akartam politizálni. Nem akartam lelövetni magam. A feleségem sem szokott meg otthon. Visszajöttem, de nem orvosnak. Volt egy unokatestvérem, nyitottunk egy arab éttermet itt. Most meg beszállok ebbe-abba, mikor mi jön. (...) Hát mostmár lehet beszélni róla, mert régen volt, még egyetem alatt árultam dollárt meg márkát. Nem, én nem álltam ki az utcára, az veszélyes volt. Inkább olyan küldönc voltam. Hoztam a valutát, váltottam a forintot. Kellett a pénz. (Mahmud, Baross tér)

Hajléktalanok

A tanulmány e részében hajléktalanokat nem mint a területet "szállás"-ként - bár erre is van bőven példa az aluljáróban és a kapualjakban, a pályaudvar külső vágányain veszteglő vagonokban – hanem "megélhetési forrásként" és "nappali tartózkodóként" használóként vizsgáljuk.

Nagyon sokan koldulnak, guberálnak itt. Rendszeresen megfigyelhető, hogy kisebb szolgáltatásokért cserébe egy egy-bolt, kocsmá vagy büfé tulajdonos ellátja őket enni és innivalóval, adott esetben minimális pénzzel is. Sokan árulnak úgynevezett "lomis" árut. Ők a különböző lomtanításokból, tehetősebb háztartásokból származó használati és dísz tárgyakat árulják. (Bár ezen a piacon jóval fölkészültebb, autóval rendelkező csoportokkal kell felvenniük a versenyt.) Ennek a kereskedelemnek legfontosabb színtere (most már) a Verseny utcai és a Teleki téri piac.

"Hát ha már így alakult az életem, megpróbálok a felszínen maradni. Elég jól megy a bolt, és itt a piacon nem kell állandóan félni, hogy leütnek, elveszik amid van. Vannak rendészek, és a sumák gecik lassan kikoptak innen" (Tóni, Verseny utca)

Románok

A informátoraink, interjúalanyaink "románok" gyűjtőfogalom alá soroltak anyanyelvűtől, származástól függetlenül mindenkit aki a Román Köztársaság területéről érkezett ide.

E csoport számára e terület elsősorban csak tranzit jelentőséggel bír, ide érkeznek, és innen indulnak tovább a budapesti és távolabbi piacokra mint vásárlók, Budapestre és ország nyugati területére mint legális, féllegális, illegális munkavállalók, illetve tovább más európai országok felé gyaníthatóan hasonló céllal és okokból. Magán a vizsgálati területen kisebb számban, csak mint vásárlók, illetve beszállítók vannak jelen.

A pályaudvar parkolójában és környékén tizesével-huszasával várakozó buszok, kisbuszok, személyautók melyek az érkező és induló románokat hozzák-várják, jelzik, hogy ez a tranzit forgalom igen jelentős. Becsülni csak nagyon óvatosan merjük az átutazók számát, de pontos számlálást nem tudtunk végrehajtani. Becslésünk szerint ez a tranzitforgalom meghaladja a napi hétszáz főt.

(3) A gazdasági-szociális-kulturális-kommunikációs kapu-funkciók interferenciáiról

A reális információ centruma, a (local control) színtere a Baross tér. A Baross tér és a csatlakozó pályák, illetve a rájuk felfűződő terek (Nefelejcs utca, Bethlen Gábor utca, Garay tér, ill. Festetich utca, Fiumei út, Teleki tér) megkettőződött, piaci, szociális és kulturális közvetlen elosztó és olvasztótégely funkciót töltenek be. Az egyik szegmens a lokális játéktér, ami a főváros csatlakozó területeit látja el áruval, az ott élő stabil közösségekből kiszakadókat és oda beilleszkedni kívánókat kapcsolja össze, illetve jelen pillanatban igen korlátozott kulturális érintkezést biztosít. A másik szegmens jóval nagyobb és térben nem lokalizálható: ugyanezen kapcsolatok jelennek meg országos, transzregionális szinteken. Nagybani kereskedelmi kapcsolatok, migráció, ingázás és információs kapcsolatok működnek itt.

A jelzett kapu-magterületen a felsorolt csoportok eredeti felhalmozást folytatnak, ami mind gazdasági, mind szociális értelemben egyértelműen bejáratott formák (gyakran fél- vagy illegális formák) között működik, a kulturális-információs networking formái nem alakultak még ki. Az eredeti felhalmozás (reprodukció), ill. ezen csoportok integrálódása (perspektíva) kezdeti szakaszban tart, s így legalitása, áttekinthetősége, belső és külső szabályrendszere, konfliktuskezelési gyakorlata épp csak hogy túl van a kezdeti, kaotikus fázison.

A virtuális kommunikáció (remote control) fő, hierarchikusan fölérendelt centruma, a "távoli kapcsolat" a Kőbányai út környékén, valamint újabban a Rákospalotán kialakult zónában található, illetve az a fölé rendelt státuszok és pozíciók a Távols-Kelettől a Közel-Keleten és a Balkánon/Oroszországon át az Atlanti partokig, Amerikáig terjedően szórta. Ehhez kapcsolódik a vizsgált területen a reális kommunikációs színtér (agóra-funkció), azaz a Baross tér és a csatlakozó pályák, illetve a rájuk felfűződő terek (Nefelejcs utca, Bethlen Gábor utca, Garay tér, ill. Festetich utca, Fiumei út, Teleki tér). Ez a kikötő, a Port, Port Authority jelenleg nem létezik.

(4) A döntéshozatali szféráról

A városrészek rehabilitációjával kapcsolatos felelősség számos helyi és fővárosi intézmény és érdekcsoport között oszlik meg. Valamennyi érdekelt és érintett siet elismerni, hogy a főváros szlömösödő belső területeinek rehabilitációja nem csupán városépítési, területrendezési probléma. A mértékadó döntéshozók a rehabilitációhoz vezető szociális- és lakásproblémákat a diagnózis részének, a rehabilitáció által kiváltott - hasonló léptékű, de területileg esetleg máshol jelentkező - gondokat pedig a terápia szükséges velejárójának tekintik.

A diagnózis megfogalmazásában, valamint a szlömösödési folyamat társadalmi mechanizmusának ismertetésében alig van eltérés az érdekeltek és érintettek között. A folyamat megítélését azonban már befolyásolja, hogy az oksági láncolat ördögi körének kezdőpontját hol választják meg, hol a világnézetnek, hol pedig a szakmai- és faji előítéleteknek megfelelően. Van aki szerint a rossz minőségű lakások kínálata indítja el a folyamatot, van aki szerint a vidék alacsony népességmegtartó-képessége, és persze vannak akik mindent cigány kisebbségi polgártársaink magatartásából eredeztetnek, természetesen nem hivatalos minőségükben, "ha leírod-letagadom" alapon. A kezdőpont megválasztása tehát mindig leegyszerűsítést, önkényességet takar. Akárcsak az önkényes lakásfoglalás, a szlömösödés lefelé irányuló spiráljának sűrűsödési pontja. Ezek a lakásfoglalók azonban nem egy városrész ördögi körének elejét keresik, hanem önkényes jelleggel pontot akarnak tenni. annak az ördögi körnek végére, ami őket és családjukat sújtja.

A vélemények, értékítéletek igazi sokfélesége akkor jelentkezik, amikor az érdekeltek és érintettek a rehabilitációs terápia által okozott nem kívánt mellékhatások értékelésére térnek rá. Nem könnyű elfogulatlanul és szakszerűen számba venni a terápia által okozott fájdalmakat, sem pedig a szociális városrehabilitációnak a megválasztott terápia kedvéért elmulasztott lehetőségeit. Az elemzés egyik iskolája már a terápia szót is helytelennek tartja, mert szerintük a városi szegénynegyed sajátos szabályok szerint működik, meghatározott feladatokat tölt be, annak jelenségét nem is lehet megérteni a gyógyításból vett analógiával. A szegénység és a szegregáció hazai kutatói viszont a jogorvoslásból kölcsönzött kifejezés használatát támadják, amikor megkérdézik: vajon rehabilitál-e valamit egyáltalán, amit a fővárosi kerületek tesznek. Az érintett helyi politikusok és a rehabilitáció lebonyolítói szavakban szociális érzékenységről tesznek tanúbizonyságot, de esetenként kell eldönteni, hogy emögött mikor vannak valós tettek, az mikor elméleti jellegű és mikor kampányfogás. Mindenesetre a döntéshozók legtöbbször elhallgatja, mások felelősségi körébe utalja vagy csúsztatásos érveléssel a szőnyeg alá seprő a megválasztott rehabilitációs modell esetleges hibáit, a kiköltöztetések jelentőségét.

(5) A Kapu status quo-járól

E pontban a részletes terepfelvételek, illetve a döntéshozatali mező standardizált elemzése során kapott eredményeket foglaljuk össze. A Keleti Kapu és környező területei elemzése során kapott eredmények koncentráltan mutatják a főváros egészében is érzékelhető problémákat, itt egy helyre összecsomósodva érzékelhetők.

- Függő enklávé funkció, funkciócsökkenés, egyoldalú nyugati dependencia, szabályozatlan, kaotikus keleti-délkeleti behatolás, konfliktusgócponttá alakulás.
- Passzív folyamatkövetés, a kulturális-igazgatási-gazdasági funkciók a városmagban koncentrálnak, a folyamatkövetés kényszerpályára kerül és erősíti a koncentrációt, a városmag és a belső periféria egyaránt deformálódik (a városmag a fokozódó túlszűfoztság és túlterhelődés, a belső periféria az állandósuló fejlesztőerő-elszívás, slumosodás következtében); a külső perifériák önállósulnak, parazitizmus alakul ki (spekulációs gazdasági szigetek, elit alvóvárosok).
- Rövidtávú kalkulus, latinamerikanizálódás, egy "transznacionális" elit közvetíti a nyugati elvárásokat; mivel nem jönnek létre implementált képzési, szocializációs, kulturalizációs és tömegkommunikációs modellek, a társadalom kettészakad, lezárulnak az alkotó elemek határai és folyamatos lokális, regionális és nemzetközi konfliktusok gócpontjává válik a főváros, a maffiák és a terrorizmus keleti "irányítójává". Az "idegen" elit és a maffia összefonódik.
- A "laissez faire" elv szabadonengedése, a technológiai-információs vertikumok maximum középső, de inkább alsó szintjei kerülnek a fővárosba, a brown-field arra alkalmas területeire, és a spekulációs green-fieldekre. A profit nyugatra vándorol, fokozódó brain-drain és monokulturális gazdaság alakul ki, ami brutális függőséget eredményez; a gazdaság kikerül a legális szférából, a növekvő munkanélküli-tömeg a fővárosba vándorol és belép a fekete (maffia-) gazdaságba; libanonizálódás: a hagyományos piacok és hálózatok rákötődnek a transznacionális konkurenciára.
- Jogi, várospolitikai és eljárási garanciák hiányában rövidtávú kalkulusok lehetségesek csak, s mivel nincs működőképes szabályozás, kaotikus állapotok alakulnak ki.
- A források nem a rosszul strukturált problémák, kritikus kérdések megoldására fordítódnak, illetve az automatizmusok működése nem fővárosi preferenciák szerint orientált. A szükséges pénzügyi konstrukciók és finanszírozási modellek, eljárások nem alakulnak ki, komplex trigger-hatásokat így nem váltanak ki a kívánatosnak ítélt irányokban. Ezért a trigger-hatás is elmarad, s az áttekinthetetlen korrupciós pénzmozgások következtében a központi (összvárosi célú) források is spekulációs érdekek mentén reallokálódnak

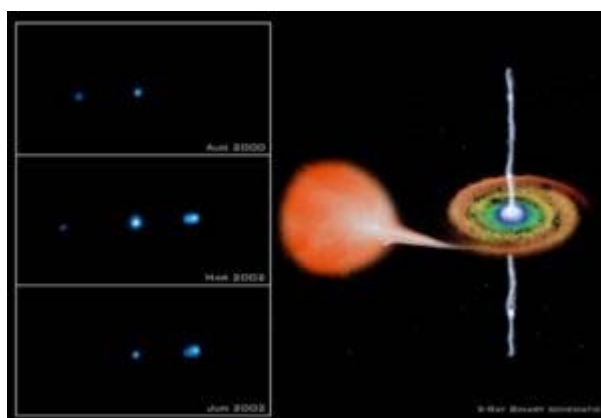
(6) Befejezés helyett

A vizsgálat eredményei szerint a területen konfliktusprevenációs és PPP stratégiai ajánlások nem működnek, mivel a magban korrupciós, kriminalizációs és a kommunikációs csatornák tekintetében kaotikus állapotok rejlenek. Ezeket a jelenségeket az EU-országjelentések, illetve az amerikai adminisztráció értékelései tartalmazzák, de a területen kompetens döntéshozói szféra e tekintetben általában határozott inkompetenciát jelent be (még a rendőrség is hallgat e vonatkozásban), a területen élők pedig olyan konfliktusmenedzselési stratégiákat választanak, amelyek nem teszik lehetővé a kooperatív és konstruktív konfliktusprevenációt, csupán azok ad hoc kikerülését. A két szféra között pedig de facto semmilyen legális kommunikációs csatorna nem működik. A működő csatornák a

kriminalizált és korrupciós fedettség miatt láthatatlanok, nem vizsgálhatók és kaotikus zajterhelésként jelennek meg.

Maguk a mindennapi és várospolitikai szereplők sincsenek azonban tudatában e folyamatoknak, mivel azok vezérlése az országhatárokon túlnyúló, hálózatba kötött transznacionális csomópontokból történik. Ezek a csomópontok sokfelé megtalálhatók, egyaránt betöltenek szervező funkciókat a reális térben és a virtuális, kommunikációs térben. Budapesten is hosszabb ideje működik ilyen csomópont, mivel hazánk régóta az euratlanti centrumterületek keleti határa és itt zajlik a Balkáni, Közel- és Távolkeleti térségek, illetve a centrumterületek közötti kapcsolatok vezérlése.

A fenti vizsgálódások eredménye szerint egyfelől Magyarország külpolitikája, másfelől pedig a magyarországi gettó egymilliós, "bebábozódott" csoportjának belpolitikai mozgása az, ami megindítja a változásokat. Ez a mozgás egy az egész bolygót átfogó hálózaton belül értelmezendő és egyúttal ez jelenik meg a Keleti Kapu helyzetének változásában is. Ahhoz azonban, hogy ezt egyáltalán megláthassuk, szükséges a teljes globális hálózat vizsgálata és értelmezése, benne az Euratlanti centrummal, a Keleteurópai régióval, a Balkán-Közelkelet-Távolkelet kapcsolatrendszerrel, Budapesttel és a Kapu teljes, tágabb területével.

(A Kapu computeres szimulációs modellje)

*****